

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F'óiea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 40 doidieceri, or 3 galbini mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 81-2.

Brasiovu, 7. Septembre 1863.

Anulu XXVI.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Diet'a Transilvaniei.

Siedinti'a a XXII. din 2. Septembre 1863.

(Urmare.)

Eppulú Siagun'a si retrage proieptulu seu la intemplarea deaca proieptulu lui Rannicher va priimi modifiacarea de densulu propusa.

Rannicher se invoiesce si formuleadia.

Popu Macedonu spriginesce proieptulu regimului, care cuprinde autonomi'a in termini generali, ér proiept. comistunei specifica, apoi procede:

Domniloru! deca vomu dice noi, cumca beseric'a are potere de asi administrá trebile sale scolastice, atunci se nasce intrebarea: care scóle se tienu de beserica? fiinduca actu nu tóte se tienu de acésta, si in aceste are beseric'a inriurintia numai cu propunerea religiunei. Eu sum de aceea convingere, cumuca chiaru si in acea intimplare, candu ar dice statulu: regulative trebile scolare cum voiti voi, nu m'asiu coinvoi, osebitu in privinti'a celoru din afara, fiinduca beseric'a cu arm'a evangheliei in aceste fórté puçinu póte ispravi fara ajutoriulu poterei civile, de acea vedemu ca numai acelea scóle sunt in flóre si o stare mai buna la a carora infintiare si sustienere lucra beseric'a cu statulu mana in mana si in armonia, — eara dela care 'si trage ajutoriulu seu si nu voiesce a sci ceva, acele sunt numai cu numele si pe papiru. --

Asemenea déca vomu dice, ca sési administre fundurile s'ale, minteni vine intrebarea, ca cine se duca control'a? Eu inca asiu dori, cá se le administrese beseric'a, dara nu singura, ci séu sub control'a statului, séu a sinodului, la care pentru delaturarea a ori-ce feliu de suspiciune se iè parte si mireni.

Eu sinceru marturisescu, ca candu asiu avé unu capitalu, lasiu lasá pentru scopuri pie si administratiunea inca o asiu concrede ei, ci sub strinsa controla séu a statului séu a sinodului — dupa cum amu disu. Ce se atinge de apendicele §-lui acestuia, me alaturu intru tóte la propunerea Esc. Sale D. vicepresiedinte Popu.

Popazu I... Umilit'a mea parere este, cá se se dica in acestu paragrafu, ca biseric'a se fia libera, se si reguléze si administréze afacerile ei dinlaintu in intielesulu institutiunei proprie besericesci de mai inainte.

Dloru! aceste beserice se bucura de principiulu constitutionalu; acestu principiu in beseric'a nóstra este statoritu in totu intielesulu lui, de aceea in beseric'a nóstra sunt sínóde parochiale, sínóde protopopesci, sínóde episcopesci si sínóde metropolitane, aceste-si alegu din sinulu loru unu corpu moralu, asia dicundu se representédia comun'a prin parochia, parochiele prin protopopiatu, protopopiaturile prin consistoriu episcopescu; consistoriu episcopescu cu episcopulu in frunte si consistoriulu metropolitanu cu metropolitulu in frunte. Aceste comitete séu „Ausschuss-uri“ sunt chiamate a duce in deplinire hotaririle séu canónele statorite de sínóde.

La acestea sínóde, inalta camera legislativa, iéu

parte atati mireni, catu si preoti, si se fia disu spre laudá si onórea nemuritóre a capului besericei mele de astadi, ca prin influintiarea Esc. Sale s'a facutu la anululu 1860, o lege electorale pentru sinodulu episcopalu, unde se dice „membri nascuti in beseric'a orientala sunt tóta inteliginti'a.“

Dupa acest'a lege electorale se dice, cutare orasiu are se aléga atati si atati membri mireni, mai departe se fia membru nascutu, cá unulu ce e mai inteliginte intre preoti, asia dara in sinodulu episcopescu alu besericei greco-orientale vinu mai dóue parti de mireni si una parte din preoti. Asia dara, stimati fi si frati ai acestei beserice, se, fiti odichniti, ca ea nu vré se tréca inainte si se suprematiséze pre mireni.

Cumca nu s'a potutu miscá din acestea granitie, nu e vin'a preotimei, ci a timpuriloru funeste, si a catu-sieloru, care niau strinsu, aceste sunt aprópe de a se sfarimá si delaturá. — Sustiene amendamentululu lui Rannicher, si apendicele se faca § deschilinitu.

Pres. Groisz. Óre Domnii, cari nu vréu se discute acuma aline'a a dóu'a, primiovoru mai tardiu?

Wittstock. Se se discute acumu.

Esc. S'a Poppu. Se se iè la § 3.

B. Reichenstein. Se póte decide numai de catu primirea séu lepadarea alineei.

Schneider Fridricu se insinue cá vorbitoriu candu se va discuta aline'a 2-a; se alatura la Rannicher si in parte la Popazu mai alesu, in privinti'a scóleloru confesionale.

Rannicher. Nici statului se nu se concéda o influintia nedréptu asupra scóleloru nóstre.

Negruti... Eu in proiectulu comisiunei si in alu Dlui Rannicher nu vedu neci un'a specialitate, fara vedu numai esplicatu §-lu, din proiectulu de lege alu regimului, mai chiaru, mai luminatu si mai respicatu.

De acea sum de parere si eu, cá se se primésca propunerea Dlui Rannicher, inse asiu pófti, cá se se puna, ca beseric'a si fondurile se se administréze dupa institutiunile canonice, pentruca ori-ce s'ar pune aci in §, nimic'a nu intaresce si nu asigurédia asia autonomi'a besericei nóstre, cá institutiunile canonice; pentruca eu vedu Dloru! amu fostu dela unire incóce scurtati si scosi depre terenulu institutiuniloru nóstre canonice.

Beseric'a nóstra dinpreuna cu credintiosii ei fi multe greutatei au avutu de a suferi. Noi num'a in 4 puncturi ne amu unitu cu beseric'a Romei, cu aceea reserva, cá se ne remana pravil'a si celelalte institutiuni ale besericei nevatamate, asia in sinodulu din 1737 a protestatu clerulu nostru, cá afara de cele 4 puncte neci o schimbare séu inovatiune straina se nu i se obtroda in disciplin'a besericei orientali, ci se i se lase pravil'a si institutiunile celea dinainte de unire. Pentru acea ne ingrigimu noi asia tare pentru apararea autonomiei nóstre, ca-ci noi suntemu de unu timpu incóce cu totulu apasati in acést'a privintia, ni s'a vatamatu disciplin'a besericei in feliuri de feliuri de moduri, asia de esemplu vedemu si din concordatulu dela 1856; ce greutati nea pusu acela cu introducerea legiloru matrimoniale (Bravo!)

Noi dara voimu, ca de a-ci inainte se nu ne mai

puna fara voi'a noastră legi cá acestea, si de órece libertatea religiunii este garantata prin legile fundamentale de statu ale Mai. Sale, poftimu, cá si besericeii noastre se i se dè dreptulu ce i se cuvine dupa pravila, dupa care se póta tiené sínóde in totu anulu (Bravo!).

Eu dar din parte 'mi me alaturu lunga proiectulu Dlui Ranicher, dar poftescu, cá se se puna acolo apriatu „cá beseric'a noastră se se administréze dupa institutiunile canonice. Bravo!!!

G a e t a n u pe lunga Ranicher, numai trage atentiunea casei, ca se nu uite art. 60 din anulu 1591.

Escl. S'a Si l u t i u... Eu me asi róga, se se lase rendulu numirei acestoru dóue religiuni (gr.-cath. si gr.-rom.) asia, dupa cumu este pusu de Mai. S'a, in proiectulu de lege, (Siagun'a: bine, bine, se lasa). Numai la aceea vréu se reflectédiu, ca D. Rannicher, candu siau motivatu schimbarea ordinului numirilor acestoru duoe religiuni, si a disu, ca beseric'a gr.-orientala este mai vechia de catu cea gr.-catholica, a cautatu numai in istori'a cea mai de aprópe, si mai dincóce, dar' nu in istori'a cea vechia din inceputulu besericeii, apoi eu neoi trasu cu carlegiulu nu vréu se me lasu la astufeliu de disputa odiósa pentru antaiatatea numirilor, ca-ci déca avemu „Gleichberechtigung“, ori-care se va numi mai antaiu, totu atata e (ilaritate). — (Bravo! asia e! So ist es!)

P o p e a in contra dep. Olpretului si Macedon apera amendem. lui Ranicher si Siagun'a asemenea si Zimmermann si Trauschenfels si prin votisare se si primesce.

Siedinti'a XXIII. din 3. Septembre 1863.

Se cetesce protocolulu in tóte trei limbile patriei si observarile facute de Esc. S'a Popp, Br. de Siagun'a, Conte Siolutiu se considera. Rannicher doresce cá pentru uniformitatea protocóleloru se remana titulaturile afara.

P r e s i e d i n t e l e observa, ca in privinti'a acést'a sunt hotariri, la care se remana diet'a. Cetesce partea a dóu'a din § 2 alu regimului si din alu 3-lea alu comisiunei in tóte 3 limbile patriei.

O b e r t. Nu se invoiesce cu propusetiunea regimului; prin apendice devine dubia. Se alatura lunga proiectulu comisiunii, care se baséza pe dreptulu istoricu. Si elu e amicu dreptulu istoricu, nu póte inse, cá in urm'a acestui dreptu se eschida o multime de locuitori ai patriei dela drepturi politice. — Evangelicii au dreptu a chiama barbati literati in servitiulu lor. si la universitatea paritetica chiamanduse din Germani'a or Romani'a (—) se aiba acestia mai puçinu dreptu?

Istori'a nu e numai a trecutului.

Face propunerea urmátóre: Natiunea romana e cu celelalte natiuni ale Transilvaniei recunoscute prin lege pe deplin egalul indreptatita. Egalitatea civila si politica in dreptu a tuturor locuitoriloru patriei fara deosebire de natiunalitate si confesiune, nu suferé prin acést'a neci o restringere.

P r e s i e d i n t e l e. Intréba, de afla acestu amendementu sprijinire? Nu afla sprijinire de ajunsu.

Esc. S'a P o p p lunga partea dóu'a a § 2 si partea a dóu'a § 3 a comisiunei cu partea a dóu'a a § 2 alu regimului. Formuléza unu amendementu: § 3 esercitiulu drepturiloru politice e independinte de ori-ce religiune si natiunalitate.

P r e s i e d i n t e l e intréba de afla acestu amendementu sprijinire? Afla.

B r a n t s c h se alatura la partea anteia a amendementulu lui Obert; partea a dóu'a nu o póte sprijini, pentru ca e prea negativa. Cu tóte acestea consimte cu motivele aduse inainte.

S i p o t a r i u. Inalta Dieta! La ordinea dilei este a 2-a parte din §. alu 2-lea din proiectulu regimului, si in legatura cu §. 3 totu din acelu proiectu.

Paragrafele acestea se tienu de cestiunea inarticularei si efeptuirei egalei indreptatiri a natiunei romane si a confesiuniloru ei din Marele-Principatu alu Transilvaniei.

Aceast'a ne este prim'a propusetiune regeasca.

Din ce puncte se plecamu noi la resolvarea cestiunei acesti'a atatu in genere catu si in specia, s'au atinsu in aceasta inalta casa adese ori de mai multi vorbitori straluciti, si mai se dicu, cu maiortatea cea mai preponderánta, care au disu, ca noi altu terenu nu avemu, decatu constitutiunea Marelui-Principatu alu Transilvaniei. Dara se nu fia disu acestea nimenea, eu mi iau libertate a me provocá la aceea autoritate, care este suprema, la inaltulu rescriptu, care dice, ca cestiunile acelea, care nu sunt resolve in punctulu 2 alu diplomei din 20. Octobre 1860 lemuritu pentru legislatiunea imperiala, acele cestiuni se se resolveze in intielesulu constitutiunei de mai inainte, cumu dice in testulu nemtiescu „im

Sinne seiner früheren Verfassung“ alu Marelui - Principatu Transilvaniei

In intielesulu acést'a dara potemu numai se vorbimu; acestu terenu trebuie sa-lu avemu inaintea ochiloru, deaca voimu se corespondemu intentiuniloru Maiestatii Sele.

Acést'a premitendu iau a mana proiectulu care s'au datu din partea regimului, si trebuie se marturisescu, ca proiectulu acést'a, dupa cumu este formulatu, nu-lu aflu in consunantia cu terenulu acestui punctu, care Maiestatea ni l'au propusu in resolvarea cestiuniloru interne, de si nu asiu dice, ca proiectulu regimului anume in aline'a ultima a §§. 2 si 3 de si nu se dice espresu, ca este in contr'a terenului, totusi espresiunea aceea trebuie se marturisescu mi-au datu o ingrigire fórté mare, ca noi nu suntemu pe terenulu de Maiestatea Sea propusu. Pentru ca ce au fostu constitutiunea Transilvaniei de mai nainte, inalta dieta! toti o sciu mai bine decatu mine.

In intielesulu constitutiunei Transilvaniei mi-iau libertate a dice, ceea ce se dice in §. 2 „die Ausübung politischer Rechte ist unabhängig von jedem Religionsbekenntnisse.“ Ce insemneaze atunci constitutiunea Transilvaniei? acést'a o dice §. alu doilea.

Dar' ce insemnéza §. 1, pe care inalt'a casa l'au priimitu „im Sinne der früheren siebenbürgischen Verfassung“ si ce insemnéza declaratiunea noastră solena din adresa oatra prezinaltulu cuventu de tron, unde multiamimu Maiest. Sele ca ne-au restituitu constitutiunea Transilvaniei pentru cestiunile cele din laintru, unde dice: „ausser jenen Angelegenheiten“ care sunt resolve in punctulu alu doilea pentru senatulu imperialu? ce insemnéza candu amu disu noi toti in adresa, ca diplom'a leopoldina si acumu si-are validitatea „die Grundlage des siebenbürgischen Staatsrechtes, diese Grundlage bleibt aufrecht?!

Tóte acestea ce voru insemna, deaca unu transilvanianu intr'o lege speciala numai pentru inarticularea unei natiuni va pune aceste dóua renduri din §. 2 alu proiectulu regimului, care cu o lovitura detrua totu edificiu constitutiunei patriei noastre.

Inalta Dieta! Sciu, ca opiniunea publica si lumea cauta la noi, astadi voimu se intramu si noi intre barierele constitutiunei, si lumea e curiósa, ca noi ce simtiu avemu catra altii? catu suntemu de liberi catra altii? inse si aceea o sciu, ca acél'a care nu are nimicu, totdeun'a ridica cuventu asupra aceluia care are; asiá e si proprietariulu facia cu proletariulu, totdeun'a se numesce din partea celui din urma unu conservativu, unu sgarcitu.

Acél'a, care vrea sa-si pazésca patrimoniulu seu, sa-lu ingradésca, se va defaimá si asupri din partea celoraltii si nu va capeta numele de liberalu, dar' tóte acestea nu me confunda, pentru ca este vorb'a de a remané pe lunga terenulu indigitatu de Maiestatea S'a, si vreu se tienu terenulu pre care va se se faca calea legislativa. Dara se nu cugete cine-va, ca principele acestea preste totu le-asiu negá, nu, Domniloru! eu vorbescu numai relativu la posetiunea problemei noastre de astadi.

Nu este acumu tem'a despre egalitatea tuturoru drepturiloru politice in genere, nu este tem'a despre egalitatea tuturoru natiuniloru, ci numai singuru despre inarticularea natiunei romane si a confesiuniloru ei in sensulu constitutiunei ardelene.

Pentru aceea fara se fia de lipsa a combate, ce in genere eu nu asiu indrasni, a combate ideele acestea generale, nu aflu locu, pentru ca nu stau in legatura cu obiectulu nostru. Eu asiu indrasni, inalta dieta! a me restringe mai tare lunga obiectulu dilei si a dice, ca indreptatirea politica preste totu nu se tiene de cuprinsulu articululu acestuia ca nu este problem'a aci de a reformá constitutiunea si de a face constitutiune, ci avemu problem'a de a face unu singuru articulu pentru natiunea romana.

Pentru aceea asiu dori, ca aceste dóue renduri atatu din proiectulu regimului, catu si din proiectulu comisiunei sa remana afara, alu comisiunei adeca e modificatu intr'atat'a, ca dice, „es versteht sich indessen von selbst, dass die verbürgte persönliche Gleichberechtigung aller Landessöhne ohne Unterschied der Nationalität unangetastet bleibt,“ fara a fi in contr'a punctulu acestuia, se remana afara: sum pentu aceea, ca nu este in legatura cu articululu deasupr'a.

Dar' articululu alu 3-lea din propositiunea regeasca vorbesce in adeveru despre o egala indreptatire, dar' egal'a indreptatire aceasta nu o potu intielege, cu cine? si cui se cuvine? ca in intielesulu constitutiunei Transilvaniei trebuie se sciu eu apriatu si se spunu, care este natiune politica, si deaca se indreptatiese egal, trebuie se sciu, cu ce natiune se in-

dreptatiese egal. Pentru aceea proiectulu comisiei au lucratu in acésta privintia mai constitutiunalminte, candu au numitu pe acele natiuni, au lucratu dicu, mai constitutiunalminte, numai catu dupa a mea parere aru fi trebuitu aceea, ce se dice intru alu doilea §. alu comisiei, se se dica earasi mai potrivit terenului, pe care se ne aflamu, terenulu constitutiunei Transilvane, adeca se se dica drepturile politice, care se afla pe terenulu constitutiunei transilvane“, pentruca in §. 1, pe care inalt'a casa au binevoitu a-lu priimi se vorbece de recunóscerea natiunei romane si a confesiunilor ei; acést'a asia au facutu si comisiei, numai „recunóscerea“ au pus'o in §. 1 si au lasatu pentru §. 2 indreptatirea; me rogu, acést'a potesce propositiunea regimului, pentru ca, dice, nu numai Gleichberechtigung“ ci si mesura i-au pus.

Acésta intrebare vréu eu se o rezolvezu in sensulu constitutiunei transilvane si in acestu intielesu mi - amu luat voia a formula si eu o propunere, care se vina in loculu alineei a dóu'a din §. 2 alu proiectului, regimului acést'a aru suná asia: Jene politischen Rechte, welche im Sinne der siebenbürgischen Grundgesetze den bisher allein berechtigten drei Regnicolar-Nationen, als: der ungarischen, der Szekler und der sächsischen Nation, so wie den 4 recipirten Confessionen ohne Rücksicht auf Stand und Geburt gebühren, werden auch auf die romänische Nation, auf die griechisch-katholische Religion als solche und auf die griechisch orientalische Confession in derselben Weise und in gleichem Masse ausgedehnt, so dass die erwähnten 4 Landesnationen und 6 recipirten Confessionen einander gegenüber vollkommen gleichberechtigt sind; die Gleichheit aller Landesbewohner vor dem Gesetze und die freie Religionsübung bleibt aufrecht.“ Acést'a, inalta dieta! eu mi iau indresneala a o propune pentru aceea, cá de o parte se remanemu strinsu pe terenulu acéla, pe care adeseori ne-amu dechiaratu ca suntemu, si care terenu Mai. S'a ni-lau aretatu in prea inaltulu rescriptu, de alta parte se nu preocupamu, se nu luamu obiecte de aceea in legea acést'a care voru veni la tempulu seu in desbatere si trebue se se desbata totudeaun'a cu privire la constitunea Transilvaniei, constitutiunea privita ear in stadiulu acéla, candu corpulu legislativu se ocupa cu legea.

„Politische Gleichberechtigung,“ inalta casa! va veni — asia amu eu convictiunea mea — in acésta dieta la ordinea dilei; si atunci anume, espresu voiu vorbi si voiu cautá, cá nu numai acésta idea sublimate, dara câte alte idei au produsu sciintia, geniulu si umanitatea, care nu s'au pusu formulate in legea positiva, voiu cautá, dicu, se le facemu locu in constitutiunea patriei, si déca voiu vedé, ca constitutiunea transilvana are capacitate de a priimi astfel de idei sublimate, atunci le vomu da loculu celu convenitu dupa cumu s'au espresu mai adeseori de multi straluciti vorbitori in acésta dieta. Problem'a nóstra este de a verificá, de a rennoi si de a repará constitutiunea Transilvaniei, ba Mai. S'a inca s'au espresu, cumca constitutiunea Transilvaniei trebue se sufere reforme aduncu taiatóre; candu va fi vorb'a despre acestea, atunci se voru tractá tóte acele obiecte, care le cere spiritulu tempului, geniulu si liberalismulu dela noi, inse acumu, cumu potemu noi acceptá, cá intr'unu singuru articulu de lege se se deslege aceste cestiuni tóte!

Eu, inalta dieta, tienu sigura óre care lege, candu aceea se face strinsu pe terenulu dreptului de statu, pe care se misca corpulu legislativu. Déca corpulu legislativu voiesce, cá legea se fia practica, atunci trebue se tiena terenulu sub picioré, ca de nu, face o lege care in pracsá nu are valóre. Pentru aceea me rogu de inalt'a casa, se priimésca acésta propositiune a mea, observandu si aceea, ca in § 3 pentru aceea amu indrasnit a pomeni si despre confesiuni, pentru ca s'au disu despre natiuni si religii in § 1 si alu 2-lea, cá se se recunósca acolo in genere, asia acumu trebue se fia in specie vorb'a despre natiuni si religii, si despre indreptatirea ecestor'a.

Eitel: proiectulu comisiei da mai puçinu decatu absolutismulu. Elu nu voiesce, cá diet'a constitutionalá a Transilvaniei se fia asia de iliberala, incatu sa eschida pre celelalte natiunalitati. Se alatura lunga amendementulu lui Poppu.

E. S. Poppu - i pare reu, déca proiectulu lui Sipotariu afla sprijinire. Dupa cuvintele lui Sipotariu se creéza o zidire, care eschide pre celelalte natiunalitati (Bravo! in centru). Elu respecta opiniunea publica, cá pre aceea, dela care si natiunea romana a acceptatu sprijinire, róga pre inalt'a casa se nu sprijinésca amendementulu lui Sipotariu (Bravo! in centru.)

Lászlófy partinesce amendementulu lui Poppu.

Manu Gav. Inalta Casa! Cu dorere vediu óresi-care neintielegere, cumca dóra Dlu deputatu alu Dobicei ar fi in-

tielesu, ca noi despre acelea natiunalitati se nu ne ingrijimu, intr'atata catu acelea se nu póta prinde drepturi politice.

Eu aducu numai singuru unu esemplu de sub sistem'a trecuta. Da óre romanii, cari au fostu de o natiune tolerata declarati, nu au avutu drepturi politice cá nobili, fiindu de religiunea greco-catholica, in intielesulu articolului VI din 1744?

Eu nu credu, ca Dlu Sipotariu se fia avutu in cugetu prin propunerea s'a altuceva, decatu ca ori-care fii alu patriei, tienenduse de cele 4 natiuni si 6 confesiuni se póte intrebuinti'a totu acelea drepturi politice cu celelalte natiuni si confesiuni.

Eu din partemi singuru in intielesulu acést'a potu se precepu propunerea Dlui Sipotariu, si neci nu credu, ca se fia avutu altu intielesu.

De aceea eu vedu mai multu o neintielegere si ceva scadere in espresiune; din neintielegerea acést'a vedu o ingrijire. Tocm'a asia ne diace pe anima de a vedé indestuliti pe toti fii patriei, precumu doreamu si noi de a ne vedé in sistem'a patriei luati, cá se gustamu acelea drepturi politice, care le gusta fii acelu 3 natiuni recepte de pana acumu, si acést'a cu atatu mai virtosu, de órece in propunerea Dlui Sipotariu stá asia, ca: „Die Gleichheit aller Landesbewohner vor dem Gesetze und freie Religionsübung bleibt aufrecht.“

Domnulu Eitel a facutu o asemenarea fórté fundata de neintielegere dicundune ca ce se va intimplá cu sasii nostri, cari siedu in comitate si au fostu iobagi, déca romanii vreu se se inarticuléze in sistem'a de mai inainte; prin urmare eu vedu ca Dlu Eitel a intielesu, ca aceia totu iobagi se remana; dar Dlu Sipotariu in propunerea s'a au disu „ohne Rücksicht auf Stand und Geburt.“

Apoi Dloru! ar fi dóre si o satira de a presupune, ca óre cuiva ei mai póte veni in mente, ca libertatea persónale si egal'a indreptatire se se mai impartiesca dupa caste, unde se dice „die Gleichheit aller Landesbewohner vor dem Gesetze und die freie Religionsübung bleibt aufrecht,“ mi-se pare, cumca a-ci in propunere se aduce aminte de toti locuitorii Transilvaniei, si aducunduse aminte nu potu socoti, cumu ar poté fi o ingrijire asia de mare, cumuca dóra óre careva ar fi eschisu insusi dela drepturile politice, ca dupa cumu amu disu, precumu romanii, fii natiunei celei tolerate inse preveduti cu drepturi privilegiate cá nobili au intrebuintiatu drepturi politice, eu tocma acea intielegu despre ori care fii alu patriei, care e asediatu a-ci, cá dinsulu asemenea se deprinde drepturi politice, ca si fii natiuniloru indreptatite si confesiunile lor recepte.

In intielesulu acesta primescu si eu propunerea Dlui Sipotariu.

Baritiu. Domnule Presedinte! Dupa cate proiecte noua mai audiui eu citinduse in cursulu desbateriloru de astadi in restimpu de vreo dóua óre, la § alu 3-lea, mai ca eramu se me lasu de dreptulu meu de a cuventa la ordinea mea; pentruca marturisescu, cumca mie unuia imi e preste potintia a nu veni in confusiune, candu pre lunga cele dóua proiecte tiparite mai esire pe deasupra dintr'odata altele trei, inse netraduse si ne impartite mai de timpurin intre membrii casei. Deci me rogu Domnule Presedinte, cá déca cumve s'ar intempla, cá in decursulu cuventarii mele se me si abatu cevási póte si fara voi'a mea dela ordinea dilei, pentru astadata se nu mi se ia in nume de reu; pentruca de alta parte me nutresce óresi-care sperantia dea uni cumva diferitórele pareri ce se ivira nu numai intre centru (sasii) si stang'a (romanii), ci astadata tocma si in sinulu stangei.

Domnii mei, ertati'mi cá se pronunciu aici unu cuventu, precumu mi s'ar pareá, la multi neplacutu. — Patru naluce séu iasme negre si fioróse, séu cá se me esprimu cu unu terminu si mai aspru, patru demoni spaimantatori plána cá de ani dóuadeci pe deasupra acéstei patrie nefericite, patru demoni alérge, sbóra, cutriera prin tiér'a nóstra dintr'unu capu pana in celalaltu, insufla ne'ncetata grija si neodichna in imimele si sufletele locuitoriloru. Si cumu se chiuma óre acele naluce, acei demoni fiorosi? Eu pre aceia ii numescu asia: Pangermanismulu, Magyarismulu, Panslavismulu si — Daco-romanismulu (Bravo!).

Me rogu cá nimini din acestu corpu legislativu se nu ia asupra'si, cá si cumu prin ceea ce amu si disu asiu presupune totuodata, ca si in acésta casa s'ar afla cineva, care se se sparie de asemenea naluce; voiescu numai a constatá, ca asemenea frica si spaima domnesce afara in patria intre mai multe clase de locuitori. In fiacare dintre cele trei natiuni genetice ale patriei s'a latitu si inredacinatu de mai multi ani torturatorulu prepusu si necontenit'a temere de di si nópte, ca mai curendu séu mai tardiu ne vomu inghiti unii pre altii.

Dorerósele, stricatiósele și chiaru funestele urmari ce provinu din acésta stare a lucrurilor, sunt invederate. Intre romani și unguri s'a latitu ingrijirea, cumca poporul germanu din cele 40 milióne suflete din care consta, mai curendu séu mai tardiu va trimite in josu preste patri'a nóstra roie cumplite, adica unulu séu dóua milióne de colonisti spre a ne impinge afara din patri'a nóstra și a ne lasá fugari pre pamentu. Alții earasi din contra astépta ingrijati acelu timpu, intru care Daco-romanismulu se va rapedi încóce (cu vreo 15 mii baionete in contra la 500 mii), pentru cá se ocupe Ardealulu și se scótia de aici pre unguri și pre sasi. In acelasiu timpu inse eata cum Magiarismulu retrasu cu adevratu la o parte, totusi inlainturulu séu colcaindu de poft'a resbunarii, pandesce cu multa nerabdare dupa acelu momentu favoratoru, candu se se póta aruncá cu tóta furi'a sea mai anteu asupra sasiloru spre a le da dint'odata la toti lovitur'a, se'i sfarme earasi pre toti séu se'i sugrume unulu cate noulu.

Pentru Ddiu Domniloru, ci órc se nu avemu noi curagiulu barbatescu, pentru cá inarmati cu unu patriotismu curatu, se intempinamu și departamu dintre noi nisce demoni cá acestia? Nu Domnii mei, noi cá corpu legislativu nu ne vomu spariá de asemenea iasme (Bravo!), neci ca ne va trece prin minte cá se oprimu intrarea și locuirea unoru séu altoru ómeni straini in patri'a nóstra, numai de frica cá se nu ne scótia pre noi, neci cu muri chinesseci nu ne vomu incongiura, pentruca in cele din urma acei muri totu nu ar fi atatu de tari, pentru cá cineva se nu fia in stare de a sparge p'ntre ei, déca nu altumintrea, tocma fi cu baionetele. Ci in locu de acestea si dupace diet'a priimi constitutiunea transilvana de a s a , se se ia amana legea de s p r e i n d i g e n a t u , se se aplice in diferitele casuri ce aru obveni; séu déca nici cu art. V din anulu 1791 sunatoru despre indigenatu nu ne simtimu destulu de aparati in contra coplesirii róieloru de popóra straine, apoi pentru aceea este potestatea legislativa in man'a nóstra, cá si in acésta privintia se propunemu spre sanctionare o alta lege si mai bine asigurátore, aplicata la starea nóstra de facia si destoinica de a imprastia temerile si prepusurile din tíera, in sa earasi asia, cá nu cumva se tragemu asupra nóstra osend'a opiniunii publice europene, pentruca in momentele in iare noi intramu sub acoperementulu constitutiunii, suntemu atata de nesuferitori, in catu nici pre popórale cele mai merunte conlocuitóre impreuna cu noi de mai multu timpu, nu le lasamu cá se intre si ele dupa noi. Amu auditu Domniloru in un'a din siedintiele trecute, cumu unu membru alu acestei case, carele se dechiará pre sine a se trage dia nationalitatea armenésca, cuventá asupra a intolerantie ce s'a ivitu din stang'a casei, cu multa dorere si amaratiune. —

Mai departe nu póte fi aici vorb'a de a ne da pamentulu patriei in proprietatea altoru popóra straine care se ne coplesiesca cu miliónele, ci intrebarea este cu totulu alt'a. Spre lamurirea cestuunii se recurgemu la cateva esemple. Unulu seu diece franciosi, unulu séu diece englesi, séu fia si cetatieni din Americ'a, vinu in Ardealu cá negutiatori séu industriari, unde se supunu la tóte legile tierii si póta greutatile ei alaturea cu noi; eara dupa cativa ani ceru a se indigena si ei; intr'aceea fiindca aceiasi straini din intimplare sunt mandrii pre nationalitatea loru genetica de frantiosi séu englesi, asia ei prin indigenare nu voru a se lapadá de aceea. Ve intrebú: le vomu poté denega drepturile politice, déca ei de altumintrea duou o viétia nepatata si se supunu la tóte legile si greutatile tieriei? Se póte óre cá pana la acésta mesura se tragemu murii chinesseci impregiuru de noi, numai pentruca se nu póta intra nemtii in tíer'a nóstra? (Bravo din centru si din o parte a stangei!).

Deci eu inca priimescu aline'a regimului asia precumu o a complinitu D. vice-presiedinte gubernialu; eara apoi dorescu totuodata, cá se se precurme disput'a si se nu se amestece in pertraptarea proieptulu de inarticularea natiunii romane si a confesiuniloru ei inca si alte cinoi séu siese propusetiuni regesci, care neci decumu nu'si au locul loru aici, precumu am vediutu, ca le amestecara totusi atatu unii membrii din stang'a, catu si alții din centru, prin care s'au adusu atata confusiune in desbateri.

Mai departe apoi recunoscú eu inca si aceea ce a disu D. Sipotariu deputatu din comitatulu Dobocci, cumuca scopulu acestei legi este numai recunóscerea si inarticularea natiunii romaue cá natiune intru totu egalu indreptatita cu celalalte trei, de unde ar urma, cumuca nu este neci o logica cá se mai amestecamu aici priimirea dintr'odata in lainturulu constitutiunii inca si a altoru popóra mai mici la numeru de

catu noi, care se afla cu locuinti'a in acésta tíera. Eu inse sustienu, cumuca déca vomu luá lucrulu dupa o logica atata de strinsa, atunci nu trebuea amestecata neci caus'a confesiuniloru cu a natiunitatii, pentru ca acestea sunt doua lucruri esentialuminte diferitóre unulu de altulu.

Dupace inse acésta dieta apuca a se tiené cu tóte bratiele de constitutiunea vechia a Transilvaniei, apoi dati se ne provocamu si in acésta privintia la constitutiune, intru care mai toti articuli de lege confunda confesiunile relegiósce cu nationalitatile intr'una, prin urmare nu este neci o logica in ei, ceea ce asiú potea adeveri cu mai multe citate mai ver-tosu din tempurile de naintea diplomei leopoldine, cumu si cu insusi acea diploma si cu altele cate au mai urmatu dupa dens'a. Deci déca in proieptulu regimului nu se vede vreo logica strinsa luata in susu atinsulu intielesu, apoi eu acésta impregiurare mio esplicu asia, ca regimulu proieptandu acestu articulu de lege inca avú inaintea ochiloru sei acelu amestecu de idei pre care'lu aflá in asia numitu dreptu istoricu séu adica in constitutiunea vechia, apoi din respectu si crutiare catra aceeasi trecú si in proieptulu seu sub acelasiu titlu nationalitatea cu confesiunile la unu locu, eara pre lenga aceea se mai ingriji inca si de alte popóra conlocuitóre, pentru cá se nu remana lipsite de drepturile tieriei. Ci de si nu aflamu multa logica: adevurul se'lu cautamu, eara acésta se póte audi inca si dela copii, incatu se ne siuieru urechile. Adevurul este, ca noi trebue se fimu drepti catra toti locuitorii acestei tieri, indata ce acciási se voru supune la portarea toturor sarcineloru publice si comunale. Cu acésta noi nu ne periclitamu intru nemicu neci natiunea neci patri'a nóstra. Precumu ceremu noi odichnire si asigurare drepturiloru nóstre, intocma trebue se fimu si noi drepti si generosi catra alții, pentruca totuodata se'i indatoramu spre multiamita catra noi.

Cu acésta ocaziune nu me pociu conteni de a nu trage luareaminte asupra legii de indigenatu*) ce se afla in potere in tierile romanesci. Dupa acea lege orice strainu, care va locui 10 ani necurmatu in tíera, va fi supusu legiloru si va avea portari cuviintióse, asternandu la camera petitiune pentru indigenatu, acelasiu i se si acórdá; eara déca cumuva unu strainu s'a casatoritu cu o pamenténa, atunci conditiunea aniloru se reduce numai la 7. Eará legea din 1860 póte fi, ca ve e cunoscuta la toti. In poterea sceleia oricine va com-proba cu carte de botesu si cu adeverintia scósa dela respectivele magistrature, cumuca elu e nascutu romanu de natiune, apoi fia fostu nascutu in imperiulu austriacu séu in celu rusescu séu turcescu, totuata, substernandu elu pe acelea temeuri petitiune de indigenatu, eo ipso ajunge a fi naturalisatu séu fiu alu patriei romanesci.

Eata inse, ca eu nu ceru dela acesta casa atata liberalitate cata vedemu cu privire la straini in tierile romanesci, ceru inse, cá incái se ne tienemu de legile acestei tieri sunátore despre indigenatu si se ne odichnimu spiritele.

Deci inca odata, me dechiaru pre lenga alinea regimului asiá precumu fu modificata de D. vice-presiedinte. (Bravo entusiastice din tóte partile)

Schmidt C. dice, ca amendamentulu v.-pres. Popp are mare asemenare cu alu lui Obert. Vorbitorulu se alatura lenga amendamentulu lui Obert pentru aceea, pentru ca e mai precisu; elu ar adauge la amendamentulu lui Obert, unde se dice, „ca egal'a indreptatire civila si politica a toturor locuitoriloru fara deosebire de natiunitate si religiune nu sufere neci o restringere“ — si „fara deosebire a diferiteloru parti ale tieriei.“ Vorbitorulu motiva adausulu acest'a si arata dorinti'a de a delatura prin tr'ensulu ori-ce suspiciune la natiunile conlocuitóre.

Presied. amintesce, ca in privinti'a partiloru tieriei si a numiriloru loru esista unu § deosebitu, care se va discutá mai tardiu.

Schmidt C. arata, ca intre formularea propusa de elu si § 4 e o deosebire.

Apoi pasiesce energicu in contr'a amendamentulu lui Sipotariu, pentru ca-lu privesce cá unu purcediatoriu din punctu de vedere micu de sufletu; nu póte se nu esprime, ca l'a suprinsu tare incheierea unei'a din siedintiele trecute, pentru ca lucrandu elu totudeaun'a spre o mediolocire intre pareri diferite acceptá cu totu dreptulu, ca si stang'a va fi petrunsa de asemenea cugete si nu va avé de scopu numai de a majorisá cu ori si ce pretiu. Elu nu intielege, ce va se

*) In Prinoipatele unite se dice naturalisatiune,

dica, ca natiunea romana nu mai p^ote st^a eschisa afara din edificiul statului, si ca e timpul, c^o aceea se vina sub coperisul, pentruca vede, ca locurile de presedinti, de consilieri de curte si de guvern, de comiti supremi si de administratori de comitate, care demnitati si in intielesul constitutiunii lor de mai nainte erau demnitati cardinale, le ocupa si Romanii pe bas'a diplomei din Octob^re. Elu crede, ca atare natiune, ai carei membrii ocupa astufelin de posturi, n'are cauza de a se plange, ca nu e sub coperisul. Mai de parte vorbitoriul nu pretinde pentru natiunea s'a nemio'a exclusiv, dar' neci nu va incuviintia neci odata, se o faoa aceast'a natiunea romana. La intemplare, candu amendamentul lui Obert n'ar fi spriginitu de ajunsu, se alatura lenga alu v.-pres. Popp. Combate pre aceia, cari nu privescu diplom'a din Oct. si patent'a din Fauru c^o lege fundamentala de statu; elu dice, ca legile acestea fundamentale sunt numai de a se duce in deplinire. Elu nu se invoiesce cu acei'a, ce privescu legile acestea fundamentale de octroare. Ele atunci ar fi octroare, candu ar fi esistatu mai inainte o legislatiune constitutionala pentru totu imperiul. Legile acestea le asemena cu bulla aurea a lui Andreiu II; face intre densele acea detingere, ca pe candu esta din urma au esitu orecumu c^o storsa de puternic'a nobilime, cealalta a esitu din propria vointi'a a Mai. Sale. (Bravo!)

Obert primesce in amendamentul seu adausulu propusu de C. Schmidt.

Alduleanu. Inalta casa! Inainte de a declar^a opiniunea mea in privinti'a obiectului desbaterei, se'mi certati a face o impartasire despre observatiunea, ce am facutu aci, decandu avemu onore a fi la olalta. Eu am credintu intru adeveru, ca pe Dnii din centru si steng'a ei deosebescu unii de altii numai scaunele, si aceasta din casualitate, acumu inse me vediu in banuella, ca suntemu despartiti unii de altii si in cugete, se vede a ne misca pe 2 terene unulu altui'a contrariu, de pe cari cu greu ne vomu pot^e intalni in cugete, ne miscamu dicu pe 2 terene, pentru ca, pre candu in steng'a se tienu cu tote poterile de constitutiunea Transilvaniei, restituita prin Mai. S'a prin diplom'a din Oct. 1860, si pre candu Dnii din steng'a (romanii) se silescu a construi, a efectui reformele c^oute de spiritulu timpului, pre bas'a acest'a mi se pare, ca in centru (sasii) mergu in direptiune tocm'a contraria, in direptiune de a destrui. (Asia e!) Banuella acesta mi se intaresce prin deosebite opiniuni dela vreoiativa Dni din partea centrului, de unde am intielesu cu suprinde, ca dorinti'a Domnialoru ar fi, c^o dela Adri'a pana la Lotrior'a (pela Turnu rosu) se fia unu statu in laintrulu seu fara urma de granitia de regatu seu tiera seu de constitutiuni proprii, pe candu din partea stenga se silescu, ori ce lege speciala privitoria a laintrulu Transilvaniei a o deslega pe terenulu constitutiunii tieriei. Nisuinti'a centrului se pare a merge intr'acolo, c^o se se ocolasca din tote poterile, pana si nemorarea despre constitutiunea Transilvaniei. Eu credu, Dloru! ca deca se va adeveri banuella acest'a a mea nu voiu av^e norocirea acea ferbinte dorita de a ne inielege unii cu altii; me mangaiu inse cu aceea, ca banuella mi inca nu este convingere si ca parestime acum, c^o si mai inainte au trebuii se intre earasi careva nentielegeri la midiuocu; altumintrelea nu mi potu talui desbaterile aceste ferbinti, pentruca nu potu a nu presupune, ca noi toti constitutiunea patriei nu o poemu pricepe altumintrelea, fara numai in intielesulu diplomei din 20. Oct. 1860.

Eu din suflet mi pretiuescu principiile acele sublime, lupa cari omulu are de a se privi numai din partea umanitatei si de a nu intreb^a pe nime de nationalitate seu confesiune; them'a nostra inse de presente nu este aceast'a. Them'a este propusetiunea reg. 1. este o lege abstracta, si scimu cu totii Dloru! ca c^o corpu legislativu alu unei tieri, ce are constitutiunea s'a propria, them'a acest'a nu o potemu deslega pe altu terenu, fara numai pe cela alu acestei constitutiuni, din elu trebuie se luamu firulu legislatiunii, si aceast'a cu

atatu mai vertosu, de vreme ce numai constitutiunea patriei cunosce vieti'a politico-nationala in sensulu problemei nostre. (Asia e! Bravo!)

Acest'a este singurulu terenu legalu si aptu de a face posibilu bun'a intielegere intre noi si nu conturba intru nemica egal'a indreptatire individuala a nimenui'a din locuitorii tieriei; este singurulu terenu pe care se p^ote efectui cu demnitate prea'nalt'a tendintia din propusetiunea I. regesca.

Eu nu potu sprigini neci §-ulu regimului, neci alu comisiunii ad hoc, neci amendamentul Dlui deputatu Obert, dar' neci alu Dlui v.-presied. Popp, pentruca le afl^u parte defeptuose, parte vedu in ele cu totulu ignorata constitutiunea patriei, apoi nu se face in ele neci pomenire despre drepturi politico-nationale.

Pentru aceea in presupunere, ca toti suntemu patrunci ce necesitatea unei lucrari armonice; cutediu din parte mi a face un'a motiune mediulocitoria, care o recomandu spre priimire, si care o am formulatu asia: (o cetesce germanesce.)

Motivatiunea o voiu face scurta in privinti'a acest'a. Eu tienu firulu ideelor^u in tipulu acest'a. Eu in Transilvani'a cunosc^u 4 persone morale, adeca 4 natiuni politice, care au c^o atari astufeliu de drepturi politice in intielesulu constitutiunii patriei, prin cari drepturile individuali nu suferu neci cumu restringere. Aceste 4 natiuni debuiescu a se trage in § cu numirea lor^u propria, c^o se se scie, cari sunt acelea, pentruca in Transilvani'a avemu nationalitati (Volksstämme) mai multe de 4

Aceste sunt momente, carii dupa opiniunea mea nu se potu lasa neamintite in §-ulu respectivu si asiu cutedia a crede, ca formularea motionata de mine ar corespuade cestiuinei dilei si ar odichni totudeodata pe toti locuitorii tieriei „in privinti'a drepturilor cetatienesci si politico-individuali. (Bravo din steng'a si centru.)

Propunerea mea romanesce suna asia:

„Cele 4 natiuni dupa lege recunoscute, adeca: natiunea maghiara, secuia, sasa si romana sunt un'a facia cu alt'a pe deplinu egal^u indreptatite si se folesescu c^o atare in intielesulu constitutiunii patriei de asemenea drepturi politice; liberulu exercitiu alu religiunii, precumu si egalitatea de dreptu cetatienescu si politicu, pentru toti locuitorii patriei, fara deosebire de nationalitate si confesiune nu suferu prin aceast'a neci o restringere.“

Pres. intraba, de se spriginesce amendamentul? Se spriginesce. (Mai multe voci pretindu incheierea desbaterei.)

Schuler e cu totulu pentru proiectulu lui Alduleanu. (Bravo!) Crede, ca o divergintia de pareri nu va mai fi. Unu singuru scrupulu ar av^e in ceea ce se atinge de dicerea „in intielesulu constitutiunii de mai nainte.“

Alduleanu indrepta „in sensulu constitutiunii transilvane.“

Rannicher: Asia dar pe bas'a diplomei si a patentei; se o spunemu curatu si pe facia.

Alduleanu: Ce sta aici (arata amendamentul seu) si nemic'a mai multa.

Schneider e pentru contopirea amendamentelor aduse pana aci, si incontr'a eschiderei fiiloru patriei dela drepturile politice. (Voci: Schluss! Hören wir!)

Pres. face observarea, c^o espresiunea „Landesöhne“ — (fii patriei) se nu mai intre in desbatere.

Hanea nu ar priimi neci o lege pentru Romani, candu ar ved^e, ca altor'a prin aceea li se face nedreptate. Se alatura din tota anim'a lenga amendamentul lui Alduleanu, cu modificarea c^o in § 3 se se dica: si cele siese religiuni recepte. Lui Eitel i observa, ca nu ar fi asteptatu dela elu, se se dechiare incontr'a justitiei nationale, administratiune natiunala si legislatiune

natiunala, mai alesu fiindu D. Eitel din mediuloculu acelu natiuni, care sunt specificice nationale (Bravo! in steng'a). Lui Schneider observa, ca elu (pe terenulu loru propriu) se afla in positiunea de a ajutá unei fiice a patriei la jungerea drepturilor politice. In fine se vede silitu a se plange in contr'a diurnalistiloru, cari „auf eigenem Grund und Boden“ (Schneider, fiindu olteiu) scriu, ce le place si espunu pre unulu si pre altulu din deputati priveliscei si-i tramitu in lumea larga. (Bravo! Ilaritate.)

Rannicher cërca o mediulocire intre Popp si Alduleanu; spriginesce amendamentul lui Popp.

Binder intocmai cá Rannicher.

Schuller M. renuncia la cuventu si se alatura lenga v.-presied. Popp, amendatu de Rannicher.

Angelu renuncia la cuventu; spriginesce amendamentul lui Popp.

Sipotariu - lui ei place inaintarea, dar' nu destrucerea, 'i place foculu si ap'a, dar' se le scie si guverná; nu vrea revolutiune neci de susu neci de diosu, nu se invoiesce cu nimenea, pentru ca tóte celelalte amendamente aducu cestiuni, alu caroru tempu inca nu a sositu. Elu a espresu si intentiunea altor'a, pentru ca totu ce a facutu elu mai multu e, ca a specificatu. Montesquieu numai prin aceea a fostu mare, caci specificandu nu a neglesu neci clim'a Vorbitoriulu a cugetatu la vointi'a maiestatica si la dorinti'a poporului, si de aceea remane pre lenga amendamentulu seu. Catu se atinge de indigenatulu amintitu de D. Baritiu, candu va fi la ordinea dilei, lu va sprijini.

Obert 'si retrace amendamentul in favórea vice-presiedintelui Popp.

Zimmermann nu afla diferentia esentiala intre amendamentele lui Popp si Alduleanu; dar' fiindu ca alu acestui din urma e mai precisu si mai chiaru. lu partinesce.

Gulle pentru amendamentul lui Alduleanu.

Popea cá unulu ce e pe terenu istoricu transilvanu, ba chiaru si austriacu, e cu totulu pentru amendamentul lui Sipotariu, „din cauza inse, ca acel'a afla prea-puçina sprijinire, se alatura lenga Alduleanu cu adaugerea, ca religiunile inca se fia pomenite.

Schmidt H. e pentru Alduleanu. Si cere voia a respunde dupa incheierea desbaterei unui onorahilu deputatu (Hanea) la observarile, ce le-a facutu diurnaleloru si diurnalistiloru.

Bohietelu M. e pentru Sipotariu; cere tiparirea amendamentelor si studiarea loru.

In urma se pusera amendamentele la votu si cadiendu celalalte se primesce alu lui Alduleanu, apoi si H. Schmidt se lasa de observare si siedinti'a se incheia.

Cuventarea deputatului **Jacobu Bolog'a** in siedinti'a XXVIII. din 14. Septembre despre limba.

Dupa o introducere continua: Nu asiuvorbi neci acumu, asiu tacé, pentruca tocm'a asia de tare 'mi jace la anima curund'a intarire a legei luate acumu sub pertraptare, precum 'mi jace intarirea legei celei dintai despre inarticularea natiunei romane si a confesiuniloru ei, si despre egal'a indreptatire acelorlalte popóra din patria; asiu tacé dicu, déca nu m'asiu vedé indemnatu si silitu la vorbire de unele impregiurari din afara.

Amu cetitu, ca cu catu mai tare ne apropiemu noi de desbaterea obieptului dilei de astadi intru adeveru prémomentosu, cu atatu mai mare intristare cuprinde pe o parte a lunei din afara, care tremura de frica, ca pe bas'a proieptului inaltului regimu, s'ar poté aduce o lege, carea ar jigui egal'a indreptatire a limbiloru celoru 3. din patria.

Amu cititu cumca din §. 15. alu proieptului inaltului regimu, precumu si din § 17 se deducu unele consecuentie, care déca ar stá, déca ar fi asia, intr'adeveru ar fi apte de a insufá fiacarui patriotu grije si temere.

Cá se se delature o astufeliu de grija si temere, prin esprimarea inaltei case, cumca e infundata, si cá se intre in loculu ei odihn'a fiacarui patriotu, 'mi ieu voie a osteni atentiunea inaltei case cu vreo câteva observatiuni la proieptulu datu de inaltulu regimu, cu privintia la usuarea limbiloru din patrie in comunicatiunea publica politica.

Eu Dloru! nu am neci o temere, ci sum cu multu mai multu convinsu pe deplinu, ca acelea consecuentie, care se facu pe temeulu §§i 15, si 17 din proieptulu regimului si pe care le cetii in dilele aceste in o fôia publica, suntu lipsite de totu fundamentulu si numai eflusu alu fricei cei pre mari.

Am cetitu adeca, ca danduse pe temeulu §§iloru citati unei limbi din patria prerogative, va veni lucrulu acolo, cá comunele se fia tóte silite a scrie numai in acea limba privilegiata, si deregatoriile tóte se fia datóre a respunde eara in limb'a acea.

Acést'a nu sta Dloru! pentruca vedu in fruntea proieptului exprimata

egal'a indreptatire a celoru 3. limbi din patria, vedemu mai departe, ca din principiulu acesta cardinalu se deducu astufeliu de consecuentie si se, statorescu astufeliu de regule, care trebuie se indestuléze pe ori ce patriotu bine simtitoriu, asigurandui usuarea limbei lui in tóte afacerile publico — politice, si in tóte privintiele: se da adeca dreptu individiloru, comunelor, municipiiloru, se da dreptu deregatoriiloru besericesci, se da dreptu ori si carei corporatiuni asi alege si asi intrebuintiá limb'a sa — dupa cumu intielegu cu proieptulu — dela judele satului pana la Mai. S'a. (!!!)

Asia intielegu eu proieptulu regimului. De alta parte se indatoréza tóte deregatoriile de susu pana diosu se respectéze legea aceast'a, si se coresponda cu persóne, cumunitati, municipii si corporatiuni in limb'a loru propria.

Dreptu acea trebuie se me declaru intr'acolo, ca temerea aceloracarii scriu si dicu, ca dóra pe temeulu proieptului desu amintitu s'ar periclitá usuarea limbei proprie, dupa parerea mea nu este nici decum fundata, deóre ce proieptulu acest'a cuprinde in sine dupa parerea mea astufeliu de principii, cari — trebuie se marturisescu suntu destoinice — pricependuse asia cumu trebuie se fia pricepute — a destrua prin sine insusi totu temeulu, din care s'ar poté scóte vr'o ingrijire, asigurandu pe ori care fiu alu patriei despre intrebuintiarea limbei s'ale.

Eu dara me declaru facia cu aceia, carii si'au esprimat fric'a preatinsa, pentru proieptulu — regimului din motivele insirate pana aci; nu me potu inse declará pentru proieptulu adhoc,, din motivele acelea. care lea adusu inainte D. Obert, precum si alti membri ai acestei case.

Dupa aceast'a 'mi ieu voia a face óre cateva reflesiuni la vorbirea Ilust. Sale eppului Fogarasy. Ce se tiene de intielesulu intregi verbiri, aceasta s'a atinsu de cafra D. comite alu natiunei sasesci, si asia cu me tiermurescu numai pelonga acea provocare a Ilustr. sale, ca se fia inalt'a casa in privintia limbei natiunei, care nu este reprezentata aci d'indestulu, cu cea mai mare crutiare.

Eu Dloru! respundu Ilustr. Sale tocm'a cu proieptulu regimului.

Inaltulu regimu a avutu acca crutiare cu limb'a magiara, carea numai a potut'o avé. Acest'a a decretatu egal'a indreptatire a celoru 3. limbi din patria si a disu, ca limb'a magiara sa fia deplinu egalu indreptatita cu celelalte.

O alta crutiare a limbei acestei credu, ca nu este de lipsa, déca e, cum trebuie se fia, de ase introduce egal'a indreptatire a limbiloru patriei.

Mai departe 'mi ieu voie a reflectá Dlui comesu, care dice, ca nu ar fi de lipsa de specialisarea din proieptulu regimului. Eu déca me uitu la trecutu si vedu, ca in tier'a aceasta, la 1847 si de atunci incóce au devenitu un'a si alta limba de predominantore, tocm'ai afu de lipsa specialisarea, cá fiasicare sa se scie intocmi; nu me indestulesce §. 1 pentruca acesta ar dá ansa la cate si mai cate dispute si neintielegeri.

Deci dar' declarandume pentru proieptulu regimului, propunu totu-deodata, cá inalt'a casa se primésca aceea, cá aflatóre in acestu proieptu, ca atatu privatii, individi, catu si comunele, municipiile si oricare corporatiuni au tocm'a pe temeulu acestui proieptu de asi castigá netiermurita intrebuintiare a limbei loru proprie dela judele saténu, pana la Mai. Sa, si ca tóte deregatoriile voru trebui se intrebuintiéza limb'a individiloru, a comunelor, municipiiloru si a corporatiuniloru in corespondintia cu acestea. (51, 17 ?! R.)

Vediendu, ca aceast'a a mea fundata parere afla in inalt'a casa deplin'a s'a spriginire, credu ca se va risipi cá fumulu ori ce frica de neindreptatire in cestiunea limbei si nu mi remane alta, decatu se rogu pe inalt'a casa, cá se grabimu a trece la desbaterea speciala a proieptului regimului, cu carea ocaziune 'mi voiu luá si eu libertatea a face, aflandu de lipsa, potrivite amendamente in un'a séu in alt'a parte

Mai nou dela dieta.

Siedinti'a XXIX. din 16. Sept. a. c.: Dupa perlegerea protocolului etc. s'a pasitu la desbaterea speciala a propuse-tiunei II. Proieptulu de lege alu regimului e basea.

Se cetesce rubrulu de presiedintele in limb'a magiara si germana si de v.-presiedintele Alduleanu in cea romana.

Dupa o desbatere fórté infocata, escata in urm'a propunerii D. dep. D. Moga, cá rubrulu se se modifice in urmatoriu tipu: „Proieptu de lege, privitoriu la intrebuintiarea celoru trei limbe ale tieriei in comunicatiunea publica oficiósa“, ea se primesce intocma.

Partea a dou'a „cu vigóre pentru M.-Pr. alu Tranniei“ consecuentu conclusului facutu la I. propositiune reg. se lasa cu totulu afara.

§ 1. Dupa ce se aduce in consonantia cu rubrulu, se primesce.

§. primu suna: „Cele trei limbi ale tieriei, ad. l. ungara, germana si romana suntu egalu indreptatite in comunicatiunea publica oficiósa.“

In contra §. 2 se aducu nescari ingrijiri din partea unor membri din centru; majoritatea inse, adusu in consonantia cu rubrulu, ilu redica la conclusu. Vedi Nr. 57—8.

La § 3 s'a facutu o propunere de catra Fr. de Trauschensfels, spriginita de centru, care suna asia:

„Cererele verbali ale partiloru cumu si fasiunile acelor'a mai incolo ale marturiloru si preceptoriloru de lucru se voru lua la protocolu intru acea limba, care este limb'a oficiosa a afaceriloru din laintru ale oficiului aceluia, unde se ea protocolu.“ — Acesta o aparara sasii in centru.

Alt'a de A. Lazaru suna asia:

„Cereri verbali ale partiloru, cumu si fasiunile acelor'a, mai incolo a marturiloru si preceptoriloru de lucru se voru lua la protocolu intr'una din cele 3 limbe ale tieriei, si anume in acea limba, in care partea sia descoperitu lucrulu, in care martorulu seu preceptorulu de lucru si au datu fasiunea sa inaintea deregatoriloru scaunului.“

Acest'a a fostu aparata de steng'a cu exceptiunea catorva, din care cauza a si caditu.

Romanii s'au luptat in contr'a centrului, care lupta din caus'a uneloru ingrigiri, ce le afla, ca le ar contiené §-lu acest'a, a inceputu-o, si care a vrutu s'o castige chiaru si cu sacrificarea liberalismului, care cuprinde in sene §-lu acest'a.

Sasii se vedu a se lupta in contr'a principiului liberalu alu §-lui si asta numai si numai din interesu propriu, va se dica, ca in fundulu reg. si de aci inainte se póta suprematisa limb'a romana si a tracta causele romaniloru si de aci inainte dupa datin'a Domnialoru.

Regal. Fogarasy inca a fostu de parere centrului!? aparà legea din 1847 privitoria la limba (maghiara) in contr'a lui Rannicher. Sasii uimiti la motivele aduse. — Rannicher in vorbirea lui a disu, ca legislatiunea antimartiana pentru limba a fostu predominata de spiritulu suprematiei si cu unu cuventu tiranica, la care Fogarasy sia facutu observarile, si a seceratu complaceri forte multe chiaru din partea centrului sasu la votizare et consortes. — . .

Celu mai mare impintenu la disputa a datu astadi § 3.

Sasii au voitu, ca protocoalele etc. se se duca in limb'a municipiului, si pentru casulu celu mai reu au partinitu proieptulu regimului, care da dreptu espresu partidei de asi a lege un'a din cele 3 limbe ale patriei.

Romanii fara exceptiune si Rannicher ca aparatoriulu proieptulu regimului au vorbitu in contra sasiloru si respective a proieptulu lui Fr. Trauschensfels, spriginitu de sasi. Apoi o maioritate forte mare a romaniloru a partinitu proieptulu lui Lazaru, care nu se departa de alu regimului, ci voiesce se previe abuzurile, care s'aru poté face din partea amplotiloru, dandule dreptulu a serie protocoalele etc. in limb'a, care o va hotari partid'a. Lazaru a vrutu, ca fasiunile marturiloru, a priceptoriloru de lucru si cererile se se scrie in limb'a, in care acelea s'au produsu din partea partiloru, pentruca prin acea, ca sia datu fasiunea intr'o limba si prin acea, ca a vorbitu cu amplotulu intr'o limba, d. e. romanesce, nemtiesce seu unguresce au hotaritu totuodata limb'a in care voiesce a i se lua cererea seu fasiunea la protocolu, si s'a scutitu de influinti'a amplotulu de a hotari alta limba, póte densulu mai placuta. Propunerea lui Lazaru, dureru! ca venindu la votizare a caditu. Mai antaiu s'a votisatu cu sculare pentru propunerea lui, fiendu acest'a votizare dubia s'a facutu proba contraria, remanendu si asta in dubiu, s'a votisatu dupa alfabetu cu dá si nu (ja und nein.) — In urma rezultatulu a fostu in contra propunerei lui Lazaru, fienduca cu centrulu votisara si DD.: Buteanu, Vasiciu, Puscariu, Alduleanu, Popp, Dobra ep., Bolog'a, Moldovanu — si asia dupa o desbatere de doua ore s'a primitu totusi §-lu regimului (adusu in consonantia cu rubrulu.)

Incheierea siedintiei la 3/4 pe 3 ore. Siedinti'a venitorie Viueri in 18. Sept.

Siedinti'a a XXX. din 18. Sept. 1863.

I. Conformu conclusulu din sied. XXIX., astadi s'a cetitu protocolulu numai intr'o limba si anume s'a inceputu cu cea magiara, dupa puține observari s'a acceptatu.

O b e r t propune, ca interpelatiunile si responsulu la acelea se se primésca in totu cuprinsulu in protocolulu siedintieloru, nu se primesce.

R u s u propune, ca spre a castigá din timpu se se faca si enunçiatieuna numai cate intr'o limba, si respective in care se cetesce protocolulu. Nu se accepta.

P l e c k e r depune apromisiunea.

*) Ea cadit cu maioritate de 45 in contra la 41 de voturi, dupa „H. Z.“, care dice: „Aici s'a aratatu disciplin'a partitei romane in cea mai chiara lumina. Ladisl. Vajda dise: de o mii de ori: asia ad. pentru formularea lui Lazaru. R.

Se trece la ordinea dilei si se cetesce §: 4 in tote trele limbele tieriei, si se primesce (aducunduse in consonantia cu modificatiunea din rubru.)

Se cetesce apoi § 5, se facu mai multe propuneri din partea centrului, cari inse au caditu, si §-lu cumu sta in proieptulu regimului s'a redicatu la valóre de conclusu.

Se cetesce § 6; ainea prima s'a primitu, cumu e in proieptulu regimului; cadindu propunerea lui M. Binder, sprijinita de o mare parte a centrului, a dou'a ainea modificata in tipulu urmatoriu:

„Celorualte parti li se voru espedi la cererea loru si traduceri etc.“

Cu ocaziunea desbaterei asupra acestoru doi §-i din urma (5 si 6) centrulu, care mai daunadi se pusese pe culmea liberalismului celui mai mare, firesce in vorba si la parere numai, sia desfasiuratu colórea, sia datu pe façia tendinti'a pentru pastrarea buneloru si dulceloru privilegii, centrulu adeca s'a luptatu cu tote poterile, ca resolutiunile, sentintiele, la ori ce cereri si actiuni se se emita in limb'a oficiului, adeca in Brasiovu, care s'a adusu chiaru de esemplu, in limb'a germana, si acest'a propunere au motivatu-o chiaru prin interesele partiloru (firesce cu sofisme).

Motivulu principale e, ca in municipiile sasesci se nu intre individi de alte nationalitati, ci d. e. natiunea romana se fia reprezentata cate prin unu individuu, buna óra cumu e si astadi.

Au mai adusu centrulu si altu motivu, cumuca deca se face prin acesta nedreptate romanului in Brasiovu se se faca si sasulu in districtulu Fogarasiulu. Fórté bine a observatu unu deputatu romanu, ca camu asia s'ar efaptu egal'a indreptatire a limbeloru (in sensulu, care voiesce centrulu.)

Unii din centru siau esprimatu dorerea, ca steng'a ei maioriséza, si ardori, ca maioritatea romana se-si plece capulu inaintea minoritatei, pentruca: vedeti Domniavóstra, ca in centru este adeverulu (no! au nimeritu-o!)

Domnialoru au uitatu responsulu connationaliloru loru din „Reichsrath“, cari de cate ori maiorisá pe poloni si pe boemi, totudeaun'a le strigá acestora din urma, ca nu maioritatea ci „Reichsrath-ulu a decisu, asia si astadi aru trebui se scie, ca nu maioritatea romaniloru, ci diet'a decide.

Siedinti'a venitóre mane Sambata in 19. Sept. a. c.

C a s ' a d e p u t. Senatulu imperialu sia reinceptu in 15. siedintiele.

Chronica din afara.

In Romanii'a o festivitate mare in 1. Sept. v. Intre ceremonii besericesci santitele stéguri cu vulturulu Romanu inscriu: „Onóre si Patria“ portandu crucea in gura (Corbulu, emblema ciganésca, carelu puse vreunu catiaunu in loculu vulturulu romanu, sierbiea numai spre rusinea romanului —) se dederu regimenteloru romane: 7 de infant., 2 de lançieri, 1 reg. de artileria, 1 de venatori, 1 bat de genia, altulu de pompieri, legiunea I. graniçiare linea Dunarii, leg. II. gran. lin. Muntiloru, leg. I si II de dorobanti, toti se afla adi suptu vulturulu romanu.

Cuventarea Domnului la predarea insemneloru fú primita cu entusiasmu, cu: le vomu apera. Se traiésca Romanii'a! Se traiésca Principele! — Vomu publica si cuventarea Domnului in Foiea viit.

Cestiunea polonica a esitu ear' in fruntea scenei, fiindu ca Rusii'a a respunsu la note, se crede, ca negativu. Acumu ar' urmá ultimatu, inse diurnalele se crucescu cu opiniunile si darile cu socotéla: dar' noi tragemu atentiunea numai la „Dayl-News“ diurn. englesu, care indémna, ca se se recunósca Poloni'a ca potere beligeranta Eara „Sicle“, diurn. franc., striga interventieuna: chiaru se lipésca Angli'a, Austri'a cu celelalte poteri si Françi'a voru lua marsia catra Poloni'a. Solulu françesu din Petersburgu Duca de Montebello s'a reñtorsu la Paris, semnu reu. Din Itali'a, solii veniti la Paris, stau de Napoleonu, ca se mediulócésca odata alungateea reg. Franz din Roma, sugrumarea brigantismului; apoi Rom'a or morte. —

Incordare: „Stampa“ diurn. ital. scrie, ca consululu papalu din Neapole, si cons. italianu din Rom'a sunt rechiamati, si gubernulu italianu a emis mandatu a da afara pe toti consullii papali de prin cetatile Italiei —

Alta incurcatura ne aduce „Sonntags-Zeitung“: cumuca Marele-Principe Constantinu alu Rusiei ar' fi venitu cu misiune la Vien'a, ca se mediulócésca din partea Austriei incu viintiarea si recunóscrea parerei Rusiei espresu in notele ultime, care inca nu se publicara, ca ad. se se faca unu arangementu numai intre poterile, cari tienu parti din Poloni'a,

ear' caus'a congresului suveraniloru germani róde atatu in anim'a liberaliloru germani, catu si a Rusiei si plus — minus si a celorlalte poteri, fiinduca liberalii dicu, ca Austri'a vré se introduca absolutismulu prin revolutiune din susu in diosu in tóta Germani'a; ear' vecinii, ca le cresce pericolulu pa cei loru.

In Americ'a resbelulu durédia cu mare inversiunare, si presedintele Davis are curagiulu a indemná pe federalisti se inarmeze 5 sute mii sclavi, caroru dupa victoria se le dè libertate. Eata aristocratii, ca in urma totu confugu la ajutorulu poporului, fara care nu potu esi la capataiu. — Françi'a totusi vré se recunósca statele de sudu, pentru cá se le capete aliate spre a fini odata caus'a Mecsicului, ai carui liberali se spriginescu din partea staturiloru unite in contr'a partitei franceso-monarchice mecsicane.

O brosiura „Françi'a, Mecsicu si statulu confederatu“ inca dice, ca Françi'a nu va suferi, cá elementulu romanu in Americ'a (in Mecsicu) se cada victima elementului germanu si Europ'a se viia órecumu dependenta de lumea cea noua. — Se publica de nou, ca arhiducele Ferdinandu Max a primitu oferirea tronului Mecsicanu si socruseu reg. Belgiei inca se iuvoiescu.

Intre atatea incurcaturi mai éta si alt'a, ca orientulu astépta numai o pornire din apusu spre a'si incepe si elu confusiunea s'a babilonica. — Grecii se afla totu in certe si nesecuritate, cu tóte, ca'si astépta o ordine mai buna, luandu franele noulu rege. De aici incolo voru incepe gruparile aliantieloru si cu greu va trece si primavér'a v. fara unu resboiu intinsu infricosiatu. —

E d i c t u.

Din partea oficiului opidanu Dobr'a in comitatulu Hunedórei, se face de comunu cunoscutu, cumuca intru 21. Septemvre a. c. se voru da urmatórele obiepturi opidane pe trei ani dela 1 Noemvrie 1863 pana la finitulu lui Octomvrie 1866, pe calea licitatiunei publice in arenda, p. e.

a) Dreptulu de crismaritu cu ospataria opidana din piaçi'a Dobrii, ce consta din 1 sala, 8 odai de locuintia, 1 bucataria, 1 camara, 2 grasdiuri pentru 30 de cai, si 1 sopronu, cu gradina de legumi; — cu strigare 1-a 1600 fl. v. a. pe anu.

b) Doue mori de macinatu farina, 1 cu 2 — si 1 cu 4 roti, in riulu opidului Dobr'a, — cu strigare 1-a 966 fl. v. a. pe anu.

c) Vam'a tergului la 4 terguri mari, — si obieptulu de macelaritu, — cu 1-a strigare 274 fl. pe anu.

d) Un a bolta (pravalia) in piaçi'a Dobrii, cu 2 locuinti, 1 bolta pentru negotiu, 1 bucataria, 1 grasdiu, 1 siopronu, si 1 gradina de legumi — cu strigare 1 a 70 fl. v. a. pe anu.

e) Un'a fauria cu 2 locuinti, 1 camara si localulu de fauritu — cu 1-a strigare 70 fl. v. a. pe anu.

f) Treccatura peste ap'a Muresiu cu 1 brodu, 1 luntritia (cinu), 1 casa cu 2 localitati si dreptulu crismaritului, — cu strigare 1-a 50 fl. v. a. pe anu.

g) Un'a casa de locuintia sub Nr. 35 in Dobr'a cu 3 locuinti, 1 camara, 1 bucataria, 1 grasdiu, 1 siopronu, si gradina de legumi — cu 1-a strigare 50 fl. v. a. pe anu.

h) Un'a casa de locuintia sud Nr. 85 in Dobr'a cu doue odai de locuitu si bucataria — cu 1-a strigare 36 fl. v. a. pe anu.

Competintii la aceasta arendare au se depuna inainte de inceperea licitatiiei unu Vadium de 10 % din pretiulu strigarei — in bani gata inaintea comisiunei licitatóre. —

Licitatiunea se va tiené in cancelari'a opidana Dobr'a, unde se potu vedé conditiunile licitatiunei, si contractele de arenda.

Dobr'a in 29. Augustu 1863.

Dela oficiulu opidanu.

3—3

Nr. 29039 1863.

Escriere concursuala.

Maiestatea S'a ces reg. apostolica, a benevolitu prea gratiosu prein prea inalta decisiune dein 10-a Augustu a. c. Nr. 3873 ex 1863 aut. a ordina, cá se se redice o academia juridica in Clusiu cu unu cursu triennale, la care obiectele de invetiamentu prein siese profesori ordinari publici, deintra cari totu de odata unulu va portá si directoratulu, se voru propune in limbá magiara.

Pentru corpulu profesoralu s'a stabilitu salariulu determinatu prein prea inaltulu rescriptulu dein 24. Aprilii 1852 in sensulu ordinatiunei dein 4. Oct. 1850 buletinulu imperialu Nr. 380 aseminea cá si pentru profesori la academiile c. r. dein Ungaria; in urm'a carui profesorii ordinari publici,

voru avé unu salariu anuale da 1050 fl. v. a. cu dreptulu de inaintare la 1260 fl. v. a. si 1470 fl. v. a. dupa fiesce care 10 ani de servitiu, ca profesor ordinariu publicu; si unu pausialu dein didactru acum'a provisorice determinatu in sum'a anuale de 105 fl. v. a.

Este de insemnatu, cumu ca directorulu academiei juridice, aforá de salariu cá profesor ordinariu, vá capetá inca cá directoru una remuneratiune in suma anuale de 315 fl. v. a. si pausialu pentru cancelaria pe anu 105 fl. v. a. salariu stabilu a unui profesor extraordinariu va fi 630—945 fl. v. a. si unu pausialu de o camdata de 50 fl. v. a. pe anu; pentru propunerea obiecteloru de invetiamentu, carii voru fi definitivu incredintiate unui profesor afora de obiectele suale nominale, se voru asigná remuneratiuni anuale de 210 — 420 fl. v. a.

Academia de drepturi Clusiana in urm'a prea inaltei ordinatiuni se va deschide in anulu curente 1. Novembrie, in care in cursulu trienialu se voru propune urmatore obiecte de invetiamentu:

- Encyclopediá sciintieloru juridice si de statu, si dreptulu romanu.
- dreptulu canonicu rom. catolicu, si dreptulu besericescu protestanticu;
- dreptulu istoricu transilvanenu, dreptulu privatu ungurescu si sasescu, si procedur'a; istoria dreptului si imperiului germanu; dreptulu publicu si privatu germanu catu si dreptulu feudale
- istori'a imperiului austriacu, administrati'a politica, statistica austriaca, dreptulu montanu, si economi'a publica.
- dreptulu civilu publicu austriacu, dreptulu comercialu si cambialu.
- dreptulu penale austriacu, si procedur'a penala.
- Sciintia dreptului finantiale si a comtabilitatei de statu (számvitel-tan).

Pentru cari se ascrie prein astá concursu.

Volitorii de a concurge au de a'si tramite suplicile loru la acestu Guvernu regescu transilvanenu si adeca in casu, candu la vreo academia juridica aru fi stationatu, prein directoratulu acestei academii, seau candu aru sta in vre unu servitiu publicu, prein presiedintile loru, si a documentá intr'ensele etatea, starea, religiunea, portarea morala si politica, absolvarea studiiloru recerute, depunerea doctoratului, in totu casu depunerea esameneloru de concursu seau edarea si scrierea a vre unui opu literariu, intrebuintiarea loru in statulu invetiatorescu avutu pena acuma, seau in servitiu publicu si de osebitu cunosciintia limbei magiare.

Mai incolo au a insemna in suplicile loru de competintia si aceea, cumca pentru cari obiecte de invetiamentu voru competá, si aru avé o predilectiune deosebita? si in care limba sunt in stare de ale propune? si cumca nu aru voli cumva, a suplini numai vre unu postu in decurgerea anului 1863/4 pre lenga plata legiuita de substitutiune. —

Despre ce volitorii de a concurge, cu acea adaugere se incunosciintiedia, cá se predè suplicile loru documentate pena in 4. Oct. 1863 cá terminulu ficsatu pentru primirea supliceloru de competentia acestui regescu Guvernu transilvanénu.

Dein sesiunea regescului Guvernu de tíera tienuta la Sibiiu in 4. Septembrie 1863.

2—3

Nr. 504 1863.

Publicare de concursu.

La scól'a capitala a opidului Resinariu mai e vacanta o statiune de invetiatoriu cu salariu anualu de 350 fl. v. a., 16 fl. 80 cr. bani de cortelu si 16 fl. relutu de lemne; spre ocuparea acestei statiuni, se escrie prin acést'a alu doile concursu cu aceea, cá voitorii de a competi se'si tramita cererile loru la oficiulu subsemnatu (postá din urma Sibiiu) celu multu pana in 30. Septembrie 1863 c. n., in care cerere se dovedésca a) ca sunt romani de relegea gr.-orientala, b) ca au absolvatu celu pucinu gimnasiulu inferioru, c) ca au avutu o purtare politica nepatata si d) déca au mai servitu undeva cá invetiatoriu séu nu, si cumu?

Cererile sosite dupa 30. Septembrie a. c. nu se voru mai puté lua in séma.

Resinariu, in 5. Septembrie 1863.

3—3

Oficiulu opidanu.

Indreptare: In Nr. 73—4, pag. 290 in drépta, cetece: legi absolete in locu de: legi absolute.

Cursurile la bursa in 17. Septembrie 1863 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 32 cr. v. a
Augsburg	—	—	111 " — "
London	—	—	111 " 10 "
Imprumutulu nationalu	—	—	83 " 05 "
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	77 " 20 "
Actiile bancului	—	—	796 " — "
" creditului	—	—	191 " 20 "

Obligatii desarcinarii pamentului in 14. Septembrie 1863:

Bani 74.25 — Marfa 75 —

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.